

UDC 78.041/049;784.5

**NATIONAL MENTALITY AND IDENTITY IN MUSIC :
DEFINITIONS AND CORRELATION OF THIS CONCEPTS**

Okhitva Khrystyna – the Honored Artist of Ukraine, soloist at the Honored Academic Song and Dance Ensemble of the Armed Forces of Ukraine, postgraduate student at the Department of Academic and Pop Vocal and Sound Directing of the National Academy of Culture and Arts management, Kyiv

The aim of the article is to distinguish the essence, analyze the definitions and correlate the concepts of «national mentality» and «national identity» in music.

Research methodology. The methodology of the study is based on the understanding that among the relevant concepts that are developed in the humanities in Ukraine during the Independence period are «mentality» and «national identity», due to the need to know the specifics of their own national thinking and its impact on the life of the state. These processes have expanded to the field of art history and, in particular, musicology, which from its standpoint joined the attempt to find answers to questions of national self-determination, identification, cognition and more.

Thus, there is an urgent need to distinguish in the broad scientific field of such research, the labelling of declared concepts in the relevant definitions and, as a result – their correlation in the musicological context.

Novelty. The novelty of this study lies in outlining the scientific panorama of the mentality concepts and identity in their projection on the music art and in the correlation of their meanings from a musicological point of view.

The practical significance. The results of this article may encourage future researchers of Ukrainian music to study current topics in this scientific field.

Key words: musical mentality, musical identity, national stylistics, archetypal musical thinking.

Надійшла до редакції 1.06.2021 р.

УДК 303.446.4/738.3(292.575) «19/20»

**ІСТОРІОГРАФІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ТВОРЧОСТІ КИТАЙСЬКОГО
ХУДОЖНИКА-КЕРАМІСТА ГУ ЦЗИНЧЖОУ (КІНЕЦЬ ХХ – ПОЧАТОК ХХІ СТ.)**

Ян Цзе – аспірантка, Львівська національна академія мистецтв, м. Львів
<http://orcid.org/0000-0002-8761-1335>
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.v38i.476>
362525661@qq.com

Стаття присвячена питанням історіографії творчості китайського художника-кераміста Гу Цзинчжоу, представника ісинської кераміки Цзи Ша ХХ ст. Дослідження творчості художника проводяться з кінця ХХ ст. і до наших днів у Китаї. Розглянуто шість напрямів дослідження творчості Гу Цзинчжоу, проведених китайськими вченими та експертами; відзначено увагу наукових кіл до творчості Гу Цзинчжоу на міжнародному рівні і означено проблемні питання в світі й недоліки його розуміння, зокрема в Україні; викладена актуальність проведення подальшого аналізу його творчості в контексті глобалізації та міжкультурної комунікації.

Ключові слова: Китай, ісинська кераміка Цзи Ша, творчість Гу Цзинчжоу, напрями дослідження, традиція, стиль.

Постановка проблеми. Творчість китайського кераміста Гу Цзинчжоу, відомого представника ісинської кераміки Цзи Ша, посідає важливе місце в контексті сучасних мистецтвознавчих досліджень деодекоративно-прикладного мистецтва Китаю. Вивчення творчості Гу Цзинчжоу розпочалося з кінця 1980-х рр. Сьогодні китайськими науковцями опубліковано низку фундаментальних праць, у яких розкриваються різні аспекти творчої біографії художника-кераміста. Однак на міжнародному рівні слід відзначити недостатню кількість інформації з цього питання. Зокрема, в Україні маловідомою є знаменита ісинська кераміка Цзи Ша, зокрема й творчість кераміста Гу Цзинчжоу. У науковій літературі західноєвропейських дослідників згадки про ісинську кераміку подаються в контексті розвитку мейсенської порцеляни і європейського фаянсу.

Це стосується періоду наслідування чи імітації ісинської кераміки Цзи Ша у європейській порцеляні та фаянсі ХVII–ХVIII ст.

Актуальність дослідження. Вивчення творчості Гу Цзинчжоу, представника мистецтва ісинської кераміки Цзи Ша ХХ століття в Китаї, почалося з 1980-х років. Актуальність викликана

недостатнім вивченням проблеми, відсутністю ґрунтового дослідження творчості цього митця в контексті міжкультурної комунікації.

Метою статті є історіографія творчості Гу Цзинчжоу в контексті розвитку ісинської кераміки. Проведено детальний огляд ісинської кераміки Цзи Ша від династії Мін до ХХ ст.

Виклад основного матеріалу. Дослідження творчості Гу Цзинчжоу (1915–1996 рр.) розпочалось із 1980-х років після його відвідин Гонконгу і Тайваню. У 1981 р. гонконгський підприємець і колекціонер Ло Куйсян організував як куратор «Виставку ісинської кераміки Цзи Ша» у рамках VI фестивалю мистецтв у Гонконзі, на відкритті якого був присутній і Гу Цзинчжоу. Важливо наголосити на тому, що Ло Куйсян опублікував книгу «Ісинська кераміка Цзи Ша», де детально описано техніку виготовлення кераміки Цзи Ша у творчості Гу Цзинчжоу [1]. У 1985 і 1989 рр. Гу Цзинчжоу з делегацією керамістів відвідав Гонконг із виставкою та публічною лекцією.

У 1993 р. Гу Цзинчжоу з делегацією керамістів до Тайваню представив експонування «Виставка творів мистецтва ісинської кераміки Цзи Ша», прочитав лекцію на тему «Загальне введення в історію кераміки Цзи Ша», яка отримала схвальні відгуки. З 1990-х років дослідники творчості Гу Цзинчжоу почали називати його «корифеєм чайника кераміки Цзи Ша» і, таким чином, визнано його провідну роль у мистецтві ісинської кераміки Цзи Ша ХХ ст. Із цього приводу низку статей і повідомлень опубліковано у періодичних виданнях м. Тайбеї.

Із цього часу все частіше з'являються дослідження, присвячені творчості Гу Цзинчжоу. Це критичні огляди і статті, серед яких зупинимось на дослідженнях Фен Ци-іон (проректор Дослідницького інституту мистецтв Китаю 1980-1990-х рр.).

1982 р. опубліковано його статтю «Про відомого кераміста Гу Цзинчжоу», у якій проаналізовано техніку і високий фаховий рівень виготовлення чайників Гу Цзинчжоу. Також автор розповів про їхню дружбу протягом кількох десятиліть. У 1989 р. Гу Цзинчжоу і відомий китайський художник Я Мін співпрацювали у виготовленні чайника «Ай Цзін Лань». На денці цього чайника розміщено напис із коментарем Я Міна: «... Гу Цзинчжоу – це сучасний майстер, у чайниках Гу Цзинчжоу відображені філософський дух, вплив літератури й прекрасний китайський живопис»

У 1980-1990 рр. під час політики реформ й економічного піднесення в Гонконзі і Тайвані набирає популярності колекціонування чайників ісинської кераміки Цзи Ша. Це – перша хвиля колекціонування кераміки Цзи Ша в Китаї після утворення Китайської народної республіки. У той час Гу Цзинчжоу, як провідний фахівець у мистецтві кераміки Цзи Ша, природно привернув увагу дослідників. Такий інтерес сприяв розвитку ісинської кераміки Цзи Ша. Однак, після 1997 р. негативні наслідки азіатської фінансової кризи позначилися на економіці Гонконгу і Тайваню, бум колекціонування чайників кераміки Цзи Ша пройшов, тому ісинська кераміка Цзи Ша пережила період спаду.

На початку 2000-х рр. економіка материкового Китаю почала швидко розвивалася. Внаслідок цього Китай став головним ринком ісинської кераміки Цзи Ша, перебравши на себе позиції колекціонування Гонконгу і Тайваню. Саме з цього періоду в Китаї почалася аукціонна діяльність із продажу чайників Цзи Ша. Почала зростати вартість угоди (sale price) на аукціонах стосовно робіт Гу Цзинчжоу з сотні \$ до десятків мільйонів \$ США. Цей процес стрімкого збільшення попиту зайняв понад 10 років, що, відповідно, стимулювало збільшення досліджень творчості Гу Цзинчжоу серед мистецтвознавців.

Після смерті Гу Цзинчжоу Голова Асоціації порцеляни та кераміки м. Ісин Ши Цзюньтао (2001 р.) написав статтю «Спогади про Гу Цзинчжоу до 5-ї річниці від дня смерті», у якій розглянув творчу біографію художника, його педагогічну діяльність, громадську позицію та високі моральні якості. Ця стаття стала поштовхом для всебічного мистецтвознавчого дослідження творчості Гу Цзинчжоу в Китаї. 2004 р., до 90-річчя від дня народження Гу Цзинчжоу, різьбяр і публіцист Сю Сюйтан опублікував першу біографію Гу Цзинчжоу «Корифей кераміки Цзи Ша – Гу Цзинчжоу», у якій описав життєвий і творчий шлях художника-кераміста. Наприкінці того ж року відбулися виставки творів Гу Цзинчжоу в містах Усі і Шанхай, присвячені 90-річчю від дня народження. На виставках представлено 18 робіт митця і 258 творів (керамічних чайників і наборів) його учнів та інших керамістів-сучасників. Сю Сюйтан також уклав до виставки «Каталог чайників школи Гу Цзинчжоу». У 2007 р. Чень Імін із Сучжоуського університету написав магістерську роботу на тему «Художній стиль чайників кераміки Цзи Ша Гу Цзинчжоу», де досліджено біографію художника і узагальнено його творчу манеру: «На основі традиційної китайської культури, давньої народної техніки виготовлення чайників і особливих художніх якостей керамічних виробів, Гу Цзинчжоу у свій творчості вміло поєднує практичність, естетику і функціональність. Художник значно вдосконалив пластичну мову ісинської кераміки. Його твори стали популярними серед сучасників» [14].

Керамічні твори Гу Цзинчжоу сьогодні мають велику популярність серед колекціонерів та мистецтвознавців. Звернення до його творчості відомих науковців і художників ще з початку ХХІ ст.

привернули увагу колекціонерів. Наприклад, у 2008 р. чайник Гу Цзинчжоу «Великий ківш», із колекції відомого китайського каліграфа Тан Юня, проданий на осінньому аукціоні «Гунмей» у Шанхаї за 2.82 мільйонів юанів (майже за 400 тис. \$), встановивши рекорд вартості угоди (sale price) на чайники Цзи Ша в Китаї. Це спровокувало бурхливі дискусії в наукових колах, наприклад, Сей Цян і Чжао Юе написали статтю «Про кераміку Цзи Ша і її колекціонування, виходячи з рекордної ціни продажу чайника «Великий ківш» Гу Цзинчжоу». У статті детально описано художні і технічні властивості цього чайника та проаналізовано причину рекордної ціни продажу чайника Гу Цзинчжоу [10]. Після цього аукціону помічено різке зростання цін на чайники Цзи Ша майстра Гу Цзинчжоу, що стали центром уваги на арт ринку ісинської кераміки та стали «візитною карткою» міста Ісин. 2015 р. влада міста Ісин разом із місцевою Асоціацією фарфору та кераміки провели офіційні заходи, присвячені сторіччю від дня народження Гу Цзинчжоу. Цього ж року вийшла друком монографія Чжао Юе «Творчість Гу Цзинчжоу» («Цзі Ін Сі Шен»), у якій комплексно досліджено керамічні вироби майстра Гу Цзинчжоу, долучено його записи підготовки до занять, теоретичні напрацювання, зокрема статті про кераміку Цзи Ша, проведено презентацію біографії художника «Корифей в полотняній сорочці», написаної Сюй Феном. Відбулась низка семінарів і круглих столів, присвячених творчості Гу Цзинчжоу.

Розглянувши історію дослідження творчості Гу Цзинчжоу впродовж останніх 30 років, можна стверджувати, що ці праці в основному торкалися таких аспектів як життєвий і творчий шлях художника, його експериментів із вдосконалення методів виготовлення керамічних чайників Цзи Ша, його педагогічну і наукову діяльність, внесок у вивчення і розвиток ісинської кераміки Цзи Ша. Важливими в наукових дослідженнях, присвячених творчості Гу Цзинчжоу є кілька аспектів:

1. Дослідження традиції ісинської кераміки Цзи Ша;
2. Вплив літератури на розвиток образної мови в ісинської кераміці Цзи Ша;
3. Аналіз стилістики чайників кераміки Цзи Ша художника-кераміста Гу Цзинчжоу;
4. Дослідження творчих принципів школи Гу Цзинчжоу з виготовлення чайників ісинської кераміки Цзи Ша;
5. Значення творчості Гу Цзинчжоу та його школи для розвитку ісинської кераміки Цзи Ша;
6. Прослідковано тенденції рекордних продажів робіт Гу Цзинчжоу на аукціонах.

Ісинська кераміка Цзи Ша з'явилася у період династії Північна Сун. Період найвищого розвитку ісинської кераміки Цзи Ша – це династії Мін і Цин. Занепад ісинської кераміки відбувся наприкінці династії Цзин і тривав до 80 років XX ст. Новий етап розвитку ісинської кераміки Цзи Ша припадає на кінець XX ст. і триває до сьогодні. За весь період розвитку ісинської кераміки Цзи Ша її основні типи не дуже змінилися.

Основними типами виробів ісинської кераміки Цзи Ша є чайники, декоративні чайні статуетки, вази, вазони, канцелярське приладдя та інші декоративні предмети. Найбільш відомі керамісти Цзи Ша в основному увагу приділяли виготовленню чайників Цзи Ша і їх декоруванню. Спочатку чайники Цзи Ша виготовлялися методом формування з витяжкою. За часів правління імператора Ваньлі династії Мін (1572–1620 рр.) технологія виготовлення чайників ісинської кераміки Цзи Ша зазнала значних змін. Майстри почали застосовувати метод формування виробу шляхом вибивання з цільної заготовки необпаленої глини та надавали вибитим листам глини необхідної форми чайника, що стало стрімким стрибком у технології кераміки Цзи Ша.

Наступним етапом докорінних змін є початок XIX ст., коли змінюється стилістика ісинської кераміки Цзи Ша. Такі зміни пов'язані з творчістю китайського художника Чень Маньшена, який спроектував нові моделі чайників і залишив теоретичні нотатки з детальним описом технології виготовлення і зарисовками. Чень Маньшен вперше використав декоративне різьблення на поверхні чайників.

Розвиток і налагодження технології виготовлення ісинської кераміки Цзи Ша упродовж декількох сотень років послужили фундаментом творчості сучасного художника Гу Цзинчжоу. Форми чайників, виготовлених Гу Цзинчжоу здебільшого геометричні (квадратні й круглі у формі), із застосуванням методу формування шляхом вибивання з цільної заготовки необпаленої глини. Крім того, Гу Цзинчжоу провів ретельні наукові дослідження ісинської кераміки від найдавніших часів до початку XX ст., проаналізував творчість древніх майстрів, наприклад, безіменного Ченця з монастиря Цзіньша, а також Гун Чуня, Ши Дабіна, Чень Мінюаня, Шао Дахена і до майстрів початку XX ст. – Хуан Юйлін, Чен Шоучжєня, Чень Гуанмін, Юй Голяна. На основі вивченого матеріалу Гу Цзинчжоу продовжив творчу роботу над чайниками Цзи Ша, зберігши давні народні традиції, китайську естетику та поєднав із сучасною простою пластичною мовою. Поруч з тим вмів втілювати сучасні стилістичні віяння, авторський метод виготовлення, відмінний від загальноприйнятих прийомів виготовлення чайників, на основі переосмислення стилістики давніх майстрів [16].

Питання технології виготовлення геометричних чайників вивчав також Шен Мінмін [20]. Зокрема, автор вказує, що першими почали виготовляти чайники геометричних форм майстри Цзи

Ша та Ши Дабін, Шао Дахен, а майстер Гу Цзинчжоу, поєднуючи сучасне естетичне сприйняття, продовжив розвиток чайників кераміки Цзи Ша.

Питанню вивчення техніки виготовлення ісинської кераміки Цзи Ша присвятили свої праці та розвідки дослідники: Сюй Нань, Сюй Гефеєм, Чжоу Мао, Ван Хуеєм, Ши Цюньтаном [19]. Сюй Нань у своїй статті зазначив, що у часи династій Мін і Цин, чайники кераміки Цзи Ша стають популярними, про них є описи в літературі. Часто й письменники є авторами виготовлення чайників. У результаті цього так званий «культурний статус» чайників ісинської кераміки Цзи Ша значно зріс. Відбулось перетворення простого ремесла у високе мистецтво виготовлення чайників Цзи Ша. Естетичні прагнення художників-учених часто відігравали ключову роль у розвитку декоративного і образотворчого мистецтва. Саме участь культурних діячів того часу перетворило утилітарну функцію чайників Цзи Ша, як начиння для чаювання у продукт високого мистецтва. Дух китайських літераторів в основному є відображенням конфуціанських поглядів і даоської філософської думки. Конфуціанський погляд виступає за ідеальне поєднання штучної краси і краси самотутніх якостей природи, а даоська філософія дотримується краси простоти і природності, безтурботної і відстороненої. Ісинська кераміка Цзи Ша велике значення надає природнім мотивам. Цього дотримується і майстер Гу Цзинчжоу, відмовляючись від помпезності і надміру декору, Гу Цзинчжоу прагнув до простої і вільної лінії форми чайників [11].

Художники-керамісти, що виготовляли чайники Цзи Ша, поступово вийшли з рангу простих ремісників із низьким соціальним статусом. У китайській традиції до утворення Нового Китаю в 1949 р., кустарі були ремісниками з низьким соціальним статусом, до них ставилися з погордою. А вироби вчених-майстрів могли бути визнані мейнстримом культури і мистецтва, що стало ключовим для розвитку мистецтва кераміки Цзи Ша і оцінки цінності виробів кераміки Цзи Ша сьогодні.

Вивченням художнього стилю займалося чимало експертів і вчених, зокрема й Ань Пей [2], Чень Іміна, Чжао Юе і Сюй Чжен [16], Гао Інцзю і Гао Чженьюй [6]. У своїй книзі «Цзи Ін Сі Шень» Чжао Юе досить детально прослідкував стилістичне і образотворче начало у творчості Гу Цзинчжоу. Вивченню окремих творчих робіт Гу Цзинчжоу присвячені праці таких дослідників, як У Айу [12], Лю Хунфу, Пань На.

Щодо учнів і послідовників Гу Цзинчжоу, то за 40 років діяльності майстер виховав кілька десятків послідовників. В основному Гу Цзинчжоу працював і навчав учнів у Шушаньському керамічному виробничому кооперативі «Шіюе» у м. Ісин та Ісинському інституті кераміки Цзи Ша. Тут сформувалась «школа Гу Цзинчжоу» у мистецтві кераміки Цзи Ша. Дослідженню школи Гу Цзинчжоу з виготовлення чайників ісинської кераміки присвячені наукові праці цілої низки керамістів, науковців і експертів, сееред них: У Мін, У Япін [13], Лаоху в Пекіні [9], Чжу Лянлян [18], Шу Цзіньюй.

Гу Цзинчжоу упродовж свого творчого життя зробив колосальний внесок у розвиток ісинської кераміки Цзи Ша, особливо після утворення КНР у 1949 р., що і визнано у статтях дослідників та керамістів-майстрів ісинської кераміки Цзи Ша, наприклад, Ши Цюньтан [19], Гао Чженьюй, Ван Інсьяня [3], У Цюньсяня і Чжан Міна.

У 80-х роках ХХ ст. у Гонконзі і на Тайвані почалася популяризація виробів ісинської кераміки Цзи Ша роботи Гу Цзинчжоу. З 2005 р. роботи Гу Цзинчжоу стали популярними на арт-ринку і нерідко продавалися за мільйони доларів США, що викликало не лише великий інтерес до його робіт, але й обговорення і критику такого явища в наукових колах Китаю. Серед них можемо назвати Ду Цзяньхуа [7], Сей Цян, Чжу Ін [17], Лі Ханьбо [8]. Критичні огляди творчих робіт Гу Цзинчжоу публікували Чжан Мінцян [15] і Юань Цзінін [21].

Дослідження творчості Гу Цзинчжоу в основному проводилося у межах Китаю, а в інших країнах творчість Гу Цзинчжоу ще мало вивчена. Гу Цзинчжоу, зазвичай, згадують як яскравого представника ісинської кераміки Цзи Ша у загальних відомостях про цю кераміку.

У 1977 р., американка китайського походження Сей Жуйхуа і Китайський інститут у США організували «Пересувну виставку робіт ісинської кераміки Цзи Ша» з колекцій різних музеїв і відомих колекціонерів. Було опубліковано перший каталог ісинської кераміки Цзи Ша «I-hsing ware» з ілюстраціями робіт ісинської кераміки Цзи Ша, включаючи ілюстрації чайників, канцелярського приладдя та деяких пов'язаних із керамікою Цзи Ша картин відомих художників.

Гонконській колекціонер доктор Ло Куйсеон в 1980 р. видав книгу «Ісинська кераміка Цзи Ша» англійською мовою. У 1992 р. у статті The New York Times, де описано ситуація розвитку та продажу творів ісинської кераміки Цзи Ша в Гонконзі, доктор Ло Куйсеона називав Гу Цзинчжоу «першим сучасним майстром» ісинської кераміки Цзи Ша.

Кераміст, професор Нанькінського університету мистецтв видав книгу «Ісинська кераміка Цзи Ша: світ китайської чайної культури» (2004 р.) англійською мовою у США, у якій згадано творчість Гу Цзинчжоу, і наведені ілюстрації деяких його робіт. І це дало можливість вивчати творчість Гу Цзинчжоу поза Китаєм.

За часів СРСР окремі радянські вчені аналізували процес виникнення, функціонування і типи творів ісинської кераміки Цзи Ша, серед яких В. Виногородський [5], Н. Виноградова [4]. На жаль, до сих пір ні в Росії, ні в Україні не було детального дослідження ісинської кераміки Цзи Ша і творчості Гу Цзинчжоу. Хоча в Україні є певне уявлення про зовнішність і форми творів ісинської кераміки Цзи Ша, проте це отримано не через вивчення ісинської кераміки Цзи Ша, а через дослідження імітацій, реплік кераміки Цзи Ша у Мейсені Мейсене та інших місцях в Європі в XVII – XVIII ст.

Висновки. Аналіз наукових праць, пов'язаних із дослідженням творчості Гу Цзинчжоу, дозволив зробити висновок, що в коло наукової проблематики були залучені численні дослідження, присвячені проблемам вивчення творчості Гу Цзинчжоу, традицій ісинської кераміки Цзи Ша, розвитку школи Гу Цзинчжоу з виготовлення чайників ісинської кераміки цзи Ша, його вкладу в розвиток ісинської кераміки Цзи Ша.

Дослідження творчості кераміста Гу Цзинчжоу почалися в 80-90 рр. XX ст. в Гонконзі і на Тайвані, потім, із початку 2000-х років при бурхливому розвитку економіки материкового Китаю, все більше вчених на материковій частині Китаю проявили інтерес до вивчення творчості кераміста Гу Цзинчжоу, стали глибше аналізувати його роботи в більш широких аспектах.

Дослідження творчості кераміста Гу Цзинчжоу в основному проведені вченими і художниками на материковій частині Китаю, Гонконзі і на Тайвані. В інших країнах його ім'я згадувалося лише в коротких або узагальнених дослідженнях ісинської кераміки Цзи Ша.

Проведене дослідження цього комплексу наукової літератури дає підстави стверджувати, що розвиток творчості Гу Цзинчжоу в XX ст. є частиною загального контексту розвитку ісинської кераміки в Китаї. Аналіз цієї літератури дозволив сформулювати наукову базу роботи над темою «Творчість Гу Цзинчжоу в контексті розвитку ісинської кераміки Цзи Ша XX ст.: традиції та інновації» для дисертаційного дослідження.

Список використаної літератури

1. Lo K. The Stonewares of Yixing: From the Ming Period to the Present Day. HONG KONG: Sotheby's publication by Hong Kong University Press, 1986. 287с.
2. Ань П. Про художні особливості творчості кераміки Цзи Ша Гу Цзинчжоу. *Цзянсуська кераміка*. 2016. № 04. С. 3-5, 7. DOI:10.16860/j.cnki.32-1251/tq.2016.04.002. [安蓓. 论顾景舟紫砂的艺术特色[J]. 江苏陶瓷, 2016, 49(4): 3-5+7.]
3. Ван І. Він просуває ісинська кераміку Цзи Ша в світ. *Ісинська кераміка Цзи Ша*. 2009. № 09. С. 10. [汪寅仙. 他, 推动宜兴紫砂走向世界[J]. 宜兴紫砂, 2009(9): 10.]
4. Виноградова Н. А. Искусство древнего Китая Гос. изд-во «Искусство», 1956. 440 с.
5. Виногородский Б. Путь Чаю. Лит. Рес, 2018.
6. Гао І. Про майстра-кераміста Гу Цзинчжоу. *Огляд мистецтв*. 2007. № 02. С. 35- 38 + 2 [高英姿. 转埴方圆, 雪泥留痕——记一代紫砂陶瓷艺术家顾景舟[J]. 美术观察, 2007(02):35-38+2.]
7. Ду Ц. Кераміка Цзи Ша - Легенда чайників із вартістю 10 мільйонів юанів. *Економічний тижневик Китаю*. 2010. № 38. С. 70-71 [堵江华. 紫砂, 一壶千万的传奇[J]. 中国经济周刊, 2010(38): 70-71.]
8. Лі Х. Величезна різниця на ринку чайників ісинської кераміки Цзи Ша // *Китайське мистецтво*. 2018. № 09. С. 54-61 [李含波. 天壤相间的紫砂壶市场[J]. 中国艺术, 2018(09): 54-61].
9. Пекін Л. Майстер Гу Цзинчжоу і його учні. *Економічні відомості чаю*. 2005. № 7. С. 30-31 [北京老壶. 顾景舟大师与徒弟们的小故事[J]. 茶叶经济信息, 2005(7): 30-31].
10. Сей Ц., Чжао Ю. Про творчість кераміки Цзи Ша і її колекціонуванні виходячи з рекордною продажу чайник «Великий ківш» Гу Цзинчжоу. *Цзіндечженьська кераміка*. 2009. Т. 19. № 4. С. 9-10 [谢强, 赵岳. 从创记录的景舟石瓢拍卖看紫砂的创作与收藏[J]. 景德镇陶瓷, 2009, 19(4): 9-10].
11. Сюй Н. Літератори, дух літераторів і кераміка Цзи Ша. *Дослідження кераміки*. 2005. № 03. С. 25-28. [徐南. 文人、文人精神与紫砂陶[J]. 陶瓷研究, 2005(03): 25-28].
12. У А. Декоративне мистецтво анурубхи - Про чайнику «Жу І Фан Гу Ху». *Цзянсуська кераміка*. 2014. Т. 47. № 4. С. 29-30. DOI:10.1017/CBO9781107415324.004 [吴爱武. 如意纹的装饰艺术——顾景舟“仿古如意壶”考析[J]. 江苏陶瓷, 2014, 47(4): 29-30].
13. У Я. Мій учитель Гу Цзинчжоу. *Східна колекція*. 2011. № 10. С. 40-41 [吴亚平. 我的师傅顾景舟[J]. 东方收藏, 2011(10): 40-41].

14. Чень І. Художній стиль чайників кераміки Цзи Ша Гу Цзинчжоу. 2007. 26 с. [陈一珉. 顾景舟紫砂壶艺术风格研究[D]. 苏州大学, 2007].
15. Чжан М. Індустрія кераміки Цзи Ша: від «культурного овердрафту» до повернення розуму на ринку. *Культурний щоденник Китаю*. 2007. С. 8. [张明强. 紫砂产业：从透支文化积累到市场回归理性[N]. 中国文化报, 2017: 8].
16. Чжао Ю. Цзі Ін Сі Шен. Пекін: Вид-во Саньянь, 2015. [赵岳. 紫音希声[M]. 北京：生活·读书·新知三联书店, 2015].
17. Чжу І. Аналіз ситуації чайників Гу Цзинчжоу на аукціонах кераміки Цзи Ша. *Газета образотворчих мистецтв Китаю*. 2016. С. C02 [朱颖. 紫砂市场的“领跑者” 顾景舟紫砂壶拍卖行情分析[N]. 中国美术报, 2016-02-29(C02)].
18. Чжу Л. Коротко про мистецтві кераміки Цзи Ша Лі Чанхуна і Шень Цюйхуа школи Гу Цзинчжоу. *Креатив і Дизайн*. 2012. Т. 18. № 01. С. 94-96. DOI:10.3969/J.ISSN.1674-4187.2012.01.015. [朱亮亮. 紫田耕陶 顾脉李门 - 略论李昌鸿、沈遽华大师的紫砂艺术[J]. 创意与设计, 2012, 18(01): 94-96].
19. Ши Ц. Воспоминания до 5-річчя від смерті майстра Гу Цзинчжоу. *Цзяннань Форум*. 2001. № 05. С. 39-40. [史俊棠. 紫泥鸿爪 留痕百代—怀念顾景舟大师逝世5周年[J]. 江南论坛, 2001(05): 39-40].
20. Шен М. Про традиційних видах виробів кераміки Цзи Ша - мистецтво геометричних виробів кераміки Цзи Ша. *Цзянсуська кераміка*. 2007. № 2. С. 21 + 25. DOI:10.16860/j.cnki.32-1251/tq.2007.02.007. [盛鸣鸣. 有感紫砂传统造型——光货裸胎艺术[J]. 江苏陶瓷, 2007(2): 21+25].
21. Юань Ц. Ринок чайників кераміки Цзи Ша. *Колекція*. 2015. № 12. С. 70-71 [袁晶莹. “做局”紫砂壶[J]. 收藏, 2015(12): 70-71].

References

1. Lo K. The Stonewares of Yixing: From the Ming Period to the Present Day. HONG KONG: Sotheby's publication by Hong Kong University Press, 1986. – p. 287.
2. An P. Pro khudozhni osoblyvosti tvorchosti keramiky Tszy Sha Hu Tszynchzhou. *Tsziansuska keramika*. 2016. № 04. S. 3-5,7. DOI:10.16860/j.cnki.32-1251/tq.2016.04.002.
3. Van I. Vin prosuvaie isynska keramiku Tszy Sha v svit. *Isynska keramika Tszy Sha*. 2009. № 09. S. 10.
4. Vynohradova N.A. Mystetstvo starodavnoho Kytau. Derzhvne vydavnytstvo «Mystetstvo», 1956. 440 s.
5. Vynogradskiy B. Put chaya. LitRes, 2018.
6. Hao I. Pro maistra-keramista Hu Tszynchzhou. *Ohliad mystetstv*. 2007. № 02. S. 35-38 + 2.
7. Du Ts. Keramika Tszy Sha - Lehenda chainyiv z vartistiu 10 milioniv yuaniv. *Ekonomichnyi tyzhnevyy Kytau*. 2010. № 38. S. 70-71.
8. Ly Kh. Velychezna riznytsia na rynku chainyiv isynskoi keramiky Tszy Sha. *Kytaiske mystetstva*. 2018. № 09. S. 54-61.
9. Pekin Laokhu. Maister Hu Tszynchzhou i yoho uchni. *Ekonomichni vedomosti chiau*. 2005. № 7. S. 30-31.
10. Sei Ts., Chzhao Yu. Pro tvorchist keramiky Tszy Sha i yii kolektsionuvanni vykhodiachy z rekordnoiu prodazhu chainyk «Velykyi kivsh» Hu Tszynchzhou. *Tszindechzhenskaia keramika*. 2009. Т. 19. № 4. S. 9-10.
11. Siui N. Literatory, dukh literatoriv i keramika Tszy Sha. *Doslidzhennia keramiky*. 2005. № 03. S. 25-28.
12. U A. Dekoratyvne mystetstvo anurubbkhy - Pro chainyku «Zhu I Fan Hu Khu». *Tsziansuska keramika*. 2014. Т. 47. № 4. 29-30 s.
13. U Ya. Moi uchitel Hu Tszynchzhou. *Vostochnaia kolleksyia*. 2011. № 10. S. 40-41.
14. Chen I. Khudozhny styl chainyiv keramiky Tszy Sha Hu Tszynchzhou / I. Chen. 2007. S. 26.
15. Chzhan M. Industriia keramiky Tszy Sha: vid «kulturnoho overdraftu» do povernennia rozumu na rynku. *Kulturnyi shchodennyk Kytau*. 2007. S. 8.
16. Chzhao Yu. Tsi In Si Shen : Vydavnytstvo Sanlian, 2015.
17. Chzhu I. Analiz sytuatsii chainyiv Hu Tszynchzhou na auktsionakh keramiky Tszy Sha. *Hazeta obrazotvorchykh mystetstv Kytau*. 2016. S. 2.
18. Chzhu L. Kоротко про mystetstvi keramiky Tszy Sha Li Chankhuna i Shen Tsiuikhua shkoly Hu Tszynchzhou // *Kreatyv i Dyzaïn*. 2012. Т. 18. № 01. S. 94-96.
19. Shy Ts. Vosponimaniia do 5-richchia vid smerti maistra Hu Tszynchzhou. *Tszianan Forum*. 2001. № 05. S. 39-40.
20. Shen M. Pro tradytsiinykh vyдах vyrobiv keramiky Tszy Sha - mystetstvo heometrychnykh vyrobiv keramiky Tszy Sha // *Tsziansuska keramika*. 2007. № 2. S. 21 + 25. DOI:10.16860/j.cnki.32-1251/tq.2007.02.007.
21. Yuan Ts. Rynok chainyiv keramiky Tszy Sha. *Biznes ohliad XXI stolittia*. 2015. № 12. S. 70-71.

**HISTORIOGRAPHY OF THE STUDY ON ART WORKS OF THE CHINESE ARTIST-CERAMIST
GU JINGZHOU (END OF XX – BEGINNING OF XXI CENTURY)**

Yang Jie – Postgraduate Student,
Lviv national academy of Arts,
Lviv

The article is devoted to the historiography of the ceramist Gu Jingzhou (1915-1996), the representative of Yixing ware, or Yixing Zi Sha, of the XX century, conducted from the end of the XX century to the beginning of the XXI century in China. The article analyzes six areas of research on Gu Jingzhou's ceramic works, conducted by Chinese and few foreign scientists and experts at the beginning of the 1980s till now. The article points out that the research on the works of the ceramist Gu Jingzhou has been mainly carried out by scholars and artists in mainland China, Hong Kong and Taiwan. In other countries, his name was mentioned only in short or generalized studies of the Yixing Zi Sha. It notes the attention of scientific circles to the works of Gu Jingzhou in the world and the lack of understanding of him, in particular in Ukraine, outlines the relevance of further analysis of his work in the context of globalization and intercultural communication.

Key words: China, Yixing ceramics Zi Sha, Gu Jingzhou, directions of research, tradition, style.

UDC 303.446.4/738.3(292.575) «19/20»

**HISTORIOGRAPHY OF THE STUDY ON ART WORKS OF THE CHINESE ARTIST-CERAMIST
GU JINGZHOU (END OF XX - BEGINNING OF XXI CENTURY)**

Yang Jie – Postgraduate Student,
Lviv national academy of Arts,
Lviv

The aim of this paper is to explore the historiography of the ceramist Gu Jingzhou (1915-1996), the representative of Yixing ware, or Yixing Zi Sha, of the XX century, conducted from the end of the XX century to the beginning of the XXI century in China.

Research methodology. Fifteen major publications on the subject (books, scientific journal and newspaper articles) have been reviewed. Six main research directions have been summarized from the studies conducted by various scholars in China and other countries in the world.

Results. In the 1980 s and 1990 s, the study of works of Gu Jingzhou was started in Hong Kong and Taiwan based on economic prosperity, which brought the boom of tea culture and interest in Yixing Zi Sha teapots. Gu Jingzhou, as the most well-known ceramist of Yixing Zi Sha and the leader of Zi Sha factory in Yixing, was invited to Hong Kong and Taiwan to take part in the exhibitions and give lectures on Yixing Zi Sha. After the 2000 s with the fast economic development of the China mainland, Chinese people started to pay more attention to arts, as a result, the art market got boomed, including Yixing Zi Sha. Ceramic works of Gu Jingzhou were popular in different auctions and often sold with new records, which led the experts and scholars to more deeply and comprehensively study the works of Gu Jingzhou.

The article analyzes six areas of research on Gu Jingzhou's ceramic works, conducted by Chinese and a few foreign scientists and experts from the beginning of the 1980s till now. It refers to the tradition of Yixing Zi Sha; the litterateur factors in Yixing Zi Sha; the art style of ceramics teapots of Zi Sha Gu Jingzhou; the continuation of the Gu Jingzhou school of making teapots of Yixing Zi Sha; Gu Jingzhou's contribution to the Yixing ceramics of Zi Sha; consideration and critiques of the frequent record-breaking sales of Gu Jingzhou's works at auctions.

The article points out that the research on the works of the ceramist Gu Jingzhou has been mainly carried out by scholars and artists in mainland China, Hong Kong, and Taiwan. In other countries, his name was mentioned only in short or generalized studies of the Yixing Zi Sha.

Novelty. It notes the attention of scientific circles to the works of Gu Jingzhou in the world and the lack of understanding of him, in particular in Ukraine, outlines the relevance of the further analysis of his work in the context of globalization and intercultural communication.

The practical significance. In recent years artistic exchanges between China and Ukraine are becoming more frequent, but the people from the two countries are not very familiar with the other country's arts. The paper brings a new kind of ceramics to the Ukrainian art circle to enrich the scope of Ukrainian art studies.

Key words: China, Yixing ceramics Zi Sha, Gu Jingzhou, directions of research, tradition, style.

Надійшла до редакції 12.07.2021 р.